

Viața Românească în Ardeal

— Teatrul —

Urmărind viața neamului nostru românesc din Ardeal și țara Ungurească, în trecut nu odată vom găsi elementul românesc și români, la locuri și lucruri de capitală importanță, în istoria țării, dar vom mai găsi destul de cu vreme, încă înainte de începutul veacului XIX, dovezi de conștiința caracterului propriu etnic, deosebit de alte neamuri, a acestui neam din „viță de împărat.“ Vom găsi totodată o energie specifică de validitate a individualității etnice la dînsul, îndată-ce razele din Apus încep să încălzească intelectualitatea lui; dar mai ales vom vedea izbucnind cu multă vioiciune și energie rîvna lui de progres cultural, îndată-ce lanțurile sclăviei cad, zdrobite de revoluția din 1848, de pe brațele lui.

După anul 1848—căci cu acest an se începe istoria contemporană aproape a tuturor popoarelor culte—s'au văzut și *iobagii* români din țara noastră stăpîni pe drepturi omenești,—cu tot absolutismul, care nu pe dînșii avea să-i înfrîngă... (și nici n'a înfrînt pe nimeni !)

În puținii ani de precipitare a evenimentelor timpului, din care a eșit dualismul austro-ungar, nu există teren, pe care Românii să nu caute a munci, pentru a rîdica nivelul cultural și moral al poporului exploatat, asuprit, și umilit pîn' aci veacuri multe.

Astfel, în afară de organizarea bisericilor românești, școalelor (sub scutul și cu ajutorul imperial), Românii se gîndesc la organizarea de societăți literare-culturale, cum este „Asociațiunea Transilvaniei, pentru cultura poporului Român“ (1864) astăzi cu reședința în Sibiiu; „Asociațiunea Națională Aradană, pentru cultura poporului Român“ (1863) (astăzi în somn cataleptic); se discută apoi cu înfocare și se plănuiește întemeierea unei „academie de drept“ românești, la Sibiiu; apoi a unei școale de fete; se pun temeliiile unor fonduri pentru gimnazii românești; oameni mai înstăriți fac lăsămînturi de stipendii (burse) pentru tinerime, pentru studii secundare și superioare... și cînd atît de mare e avîntul pentru lumină, de sigur că nici *teatrul românesc* nu putea fi uitat, nu putea lipsi din programul—dacă e permis să-i zicem așa !—programul cultural al generației înaintașe nouă, celor ce sîntem astăzi la rînd.

Dezvoltarea chestiunii teatrului național (romin) la noi, voi căuta să o schițez în cele următoare.

*

Trupele teatrale nemțești sau ungurești, de care vor fi umblat și prin centrele ținuturilor rominești din țara noastră, încă dela sfirșitul veacului al 18-lea, cu greu credem să fi atras public rominesc, care era așa de puțin reprezentat, în acele timpuri, între intelectuali. „Steaua“ și „Vifleimul“, la sfintele sărbători din iarnă, vor fi dilectat pe „bătrînii“ noștri din țara Ardealului,—pe cînd prin capitalele Principatelor romine făceau turneuri d'alde *Bosco* și trupe de operete și melodramatice franceze și italiene...

Adevărat reveriment sufletesc, adevărată însuflețire, au produs la noi, în societatea noastră rominească omogenă ca origine, sentiment și idealuri, trupele de actori romîni de peste munți, din România.

„Regretatul Pascaly—zice dl. *I. Vulcan* *)—vorbea totdeauna foarte călduros despre entuziasmul cu care a fost primit cu trupa sa la noi; iar neintrecutul Milo, chiar și în cele mai adînci bătrînețe spunea, fericit, colegilor săi tineri : Am fost întimpinat, ca un rege !“

Și cu aceeași însuflețire au fost primiți actorii și trupele venite ani de-a rîndul, nu tocmai prea des ²⁾, prin anii optzeci, a lui Ionescu (cupletist), Petculescu (bănățean trecut în România), etc.

Din România ni-a venit deci impulsul pentru teatru rominesc, adecă ni-a venit dorința, ni-a venit și mai corect—dragostea și sentimentul necesității unui teatru rominesc, după ce am gustat farmecul producțiunilor acestei arte, în graiul de lingă „*Dîmbovița apă dulce*“...

Ecou al sentimentului obștesc, se face un tinăr publicist romin, d. *Iosif Vulcan*, care în N-rii 29 și 30 ai tinerei reviste „*Familia*“ din Budapesta, dela 1869, face apel la publicul romin : „Să fondăm teatru național !“

De-acî începutul chestiunii teatrului la noi.

*

Pe timpul guvernului lui Déák Ferencz în Ungaria „modernă“ dela 1867 încoace, la votarea unui budget al statului fiind vorbă de o subvenție pe seama teatrului național-maghiar, a luat cuvîntul primul-ministru și prin greutatea cuvîntului său a provocat hotărîrea parlamentului, de a refuza o subvenție teatrului maghiar, deoarece nu se poate vota și celui sîrbesc, care de asemenea ceruse un ajutor.

Quantum mutatum ab illis !

Astăzi deputații majorității cer să fie dați afară din „dietă“ acei reprezentanți, (Romîni !) cari cer, ca statul să întrețină (conform legii)

1) „Istoricul societății pentru fondul de teatru“, în Anuarul I. 1898. pagina 6.

2) În timpul de față vin cam des, și nu în totdeauna ineseptionabile „persoane“, din România, să facă „artă“ la noi.

și școale cu altă limbă de propunere (dintre limbile vorbite în patrie) decît cea maghiară...

Am relevat acest incident numai pentru a arăta, că Ardealul românesc și în afacerea teatrului național, ca în toate ale sale, unde e vorba și dacă e vorba de păzirea și dezvoltarea comorilor naționale și neschimbatei bogății și podoabe strămoșești, rămîne singur cu ale sale puteri și din seul său se susține, cu tot greul, căci :

... la noi în zadar ară plugul,
Străinul ne fură belșugul...

Ș'așa, pentru promovarea cauzei teatrului român, rămîne numai inima și puna românească în—angajament.

Dar glasul d-lui *Vulcan* (Familia)—reluăm firul expunerilor noastre—n'a sunat în pustiu! Publicul românesc și mai ales tinerimea, se însuflește pentru ideea teatrului românesc în Ardeal și această însuflețire nu rămîne fără urmări, fără rezultate pozitive.

După ce chestiunea se discută în ziaristică, iar la discuție vedem fixînd idei conducătoare pe însuși „Luceafărul luminător“ pe tînărul *Mihail Eminescu*, apoi inimosul ardelean, inteligentul profesor Ioan Lăpădat (Brașov) și alți tineri romîni din elita intelectuală, cari pe atunci sînt la studii în străinătate, înțelegem temeinicia mișcării pornite pentru întemeierea „Societății pentru crearea unui fond de teatru român“, în care mișcare tinerimea ne pare precursora tendințelor spre unitate culturală, din zilele noastre.

Se știe, că la Buda (Pesta) a apărut calendarul lui Șincai, împărăstietor de lumină; tot acolo știm că exista o societate literară-romînească la începutul veacului al 19-lea; acolo și-a tipărit Carcalechi „Biblioteca“; știm că acolo și-a petrecut marele nostru mitropolit de mai tîrziu, Șaguna, copilăria, între neamurile sale: tot aici trebuiau să înceapă și mișcările culturale romînești, cel puțin temporal și în parte, pentru că fruntașii neamului nostru erau acolo, erau deputați în „casa țării“ în Budapesta, acolo se întîlneau.

La sfîrșitul anului 1896 se adună mai mulți romîni fruntași din Budapesta la deputatul George Mocsonyi, pentru a lua o hotărîre în cauza teatrală, care, se vede, că preocupă cu toată serioșitatea pe ferveții săi apostoli și cercurile romînești. Se decide convocarea unei conferințe a coloniei romîne; conferința se ține, la 28 Februarie 1870, și se alege o comisie (*V. Babeș, I. Hodoș, P. Mihaly, Al. Mocsonyi, Ios. Vulcan*), care primește însărcinarea de a „convoca o altă conferință“¹⁾ pentru desbaterea unui proiect de program (ce va face comisiunea), după ce

1) Proceduri de caracter „administrativ“, cari și pînă astăzi stau ca balasturi pe corpul instituțiilor noastre.

conferența recunoscuse cu unanimitate necesitatea înființării unui teatru național românesc.

La 28 Martie 1870 ¹⁾ se ține adunarea, care decretează înființarea „Societății pentru crearea unui fond spre a înființa un teatru român”, sub care firmă a și fost aprobată înființarea acestei societăți, de guvernul țării, care, astăzi, poate ar fi dispus să împiedece eventuala executivă a înființării unui teatru românesc; căci e aprobată, inaugurarea numai a unui fond de teatru, nu a unui „Teatru național român”.

Adunarea constituantă se ține la 4 și 5 Octombrie 1870, la Déva. Despre adunarea dela Déva dl. Vulcan ne spune următoarele: ²⁾

„Publicul românesc salută cu viuă bucurie această adunare și se întruni în număr mare mai cu seamă din părțile acelea, iar cei din depărtare o felicitară prin depeșe.

„Președinte fu aclamat Iosif Hodoș³⁾, secretar subsemnatul (Ios. Vulcan) și August Horșa. Comitetul de cinci prezentă istoricul chestiunii și *proectul de statute*, constatînd totodată, că s’au și făcut oferte spre scopul acesta și anume 3070 fl. prin subscrieri și 597 fl. 4 cr. în bani gata. Adunarea luă act cu plăcere. Votă statutele și pe temeiul acestora constituî comitetul central conducător astfel: președinte Iosif Hodoș, vice-președinte Alexandru Mocsonyi, cassier Vichentie Babeș, secretar Iosif Vulcan; membri: Alexandru Roman⁴⁾, Petre Mihali și Dr. Iosif Gal. Cu astă ocaziune subsemnatul (adică dl. I. Vulcan) ceti lucrarea sa: *De ce voim s’avem un teatru național*; iar președintele Hodoș ceti o *Relațiune despre teatru în țările romîne*. Viitoarea adunare generală a fost invitată la Abrud, Baia-de-Criș, Oradea-Mare. Se primi invitațiunea dela Sătmar”.

În cele de mai sus am arătat care a fost începutul mișcării pentru a face un teatru românesc în Ardeal.

„Societatea” pentru fondul de teatru ține în urmă—și e în același stadiu și în prezent—an de an, cite-o adunare generală, în diferite centre romînești (orașe, comune mari), la care adunări se fac protocoale și rapoarte”; se înscriu noi membri, se înmulțește deci numărul lor și cotizațiunile pentru „societate” se sporesc; se țin prelegeri, reprezentațiuni și petreceri, care toate împreună aduc și folos material și moral; și încă un element important pentru viața noastră socială: cu aceste privilegii, la adunările generale ale acestei „societăți” (ca și ale „Asociațiunii pentru cultura și literatura romînă” se fac cunoșcuți Romîni de pretutîn-

1) „Convorbiri literare” laudă „frumousa întreprindere”.

2) Op. cit. p. 15.

3). Fost membru al „Academiei Romîne”.

4). Fost profesor de l. și lit. romînă la universitatea din Budapesta și membru al „Acad. Rom.”

deni, mai ales din țara noastră, se leagă relațiuni între oameni și familii, se ține cu un cuvânt strâns, în separatismul și mîndria sa, în curățenia sa și idealismul său, elementul nostru românesc.

Urmărind aceste adunări generale, în prima linie, scopul de a înmulți averea „societății”, pentru a putea ajunge odată să înființăm un teatru național român pentru Ardeal, dar avînd a face și cu o mulțime de alte chestiuni folositoare, vom mai releva din acele cîteva, mai importante, pentru a prezenta într'o lumină cît mai potrivită munca „societății” din Cestiune.

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru român, în ce privește activitatea sa *pe terenul literar*, pînă la anul 1898 nu-și are organul său oficios de publicitate, ci numai „*Familia*” (înființată la 1865 în Budapesta) din Oradea-Mare, revista literară dirigeată de secretarul, ulterior președintele său d. I. Vulcan, aduce rapoarte, conferențe, etc. de la adunările societății. Care este valoarea literară a acestor publicațiuni și ce influență au avut ele asupra dezvoltării gustului la publicul nostru cetitor e foarte greu de cercetat și de aflat;—dar fapt e, că, poate incidental, acel timp, (pînă la 1895), este perioada de somnolență a instituțiunii din Cestiune.... Și meritul d-lui *I. Vulcan* este, că avînd, deși puțin talent literar, multă rîvnă precum și devotament pentru „societatea fondului de teatru” și însuflețit fiind de ideea de teatru românesc, a ținut-o ca în dinți și a scos-o la zile mai bune,—cu concursul generației acum la ordinea zilei în munca națională și la cîrma ei.

La adunarea generală de la Orăștie a societății (1897) s'a hotărît „să se editeze în fiecare an după adunarea generală un anuar, care să conțină pe lîngă raportul comitetului, procesele-verbale ale adunării generale (Reminiscențe de birocratism austriac!), cuvîntul de deschidere al președintelui, eventualele disertațiuni și alte chestiuni mai momentuoase“... Dela această dată „*Anuarul*” apare regulat, cu material din domeniul ridicat. Sediul Societății se mută din Budapesta la Brașov, un centru românesc (adunarea dela 1895), și începe o „*eră nouă*”: bătrînei societăți i-se nfiltrază sînge nou, din tinerele elemente ale profesorilor dela gimnaziul românesc de-acolo.

Activitatea „Societății” *pentru teatru*, ia o direcție sănătoasă, practică, punctul de vedere literar rămînînd însă, încă vrînd-nevrînd, pe o pantă inferioară...

Până să arătăm însă actuala stare a „Societății”, rezultatele activității ei, și publicarea actuală a chestiei teatrale la noi, să înșirăm, pentru orientare și — „inventar”, lucrările literare din „era” Vulcan, ca apoi să revenim la „era nouă”.

Acele sunt:

Schițe din istoria teatrului, de I. Vulcan (1872); Limba în scenă, de I. Vulcan; Despre datinele populare în literatura dramatică, de At. M. Marianescu; Mîreasa văduvită (poezie alegorică) de Ion Becineaga (1873); Despre însemnătatea botaniceii la poporul Român, de Simeon

Manginca și Saturnalia de At. M. Marienescu (1874); Despre literatura noastră dramatică, de I. Vulcan; Despre necesitatea și datorica de a ne cultiva limba, de Ioan Marcu (1875); Pregătiri la înființarea teatrului național, de I. Vulcan (1876); Teatru ambulant de I. Vulcan (1877); Umorul la poporul român, de I. Vulcan (1879); Despre satira populară română de I. Vulcan (1881); Lăudăroșii (comedie) de Vulcan (1883); Despre frumos și arte, de Aurel Diaconovich și Despre educațiune de Ioan Marcu (1885); Wilhelm Tell (disertație) de A. P. Alexi și Cine a închiriat casa? (comedie) de I. Vulcan (1886); Ștefan Vodă cel tânăr, de I. Vulcan (1887); Chiriașul fugit (comedie) de I. Vulcan (1888); Pesimismul în poeziile lui Eminescu, de Vasile Goldiș (1889).

Dela această dată, adică dela 1890, cinci ani consecutiv iarăși dormitează „Societatea fondului de teatru“; nu ține adunări generale anuale nu se mai continuă deci anualele conferințe, a căror chibzuire puțin sistematică și nu tocmai completă, se învederează din însăși înșirarea lor, a celor mai multe, pe care credem că nu le vor regăsi urmașii noștri în „Analecte literare“ de ale timpului nostru...

Dela 1895 reorganizându-se „Societatea pentru fond de teatru românesc“, sub presidiul d-lui Iosif Vulcan, ajutat de elementele tinere, cultura sistematică și specială a acestora se recunoaște și din disertațiunile ținute la adunările generale ale „Societății“, tipărite în *Anuarele* bine îngrijite și redactate, cu pricepere, la început de d. V. Goldiș, acum de d. Dr. I. Blaga.

„Era nouă“ însă, minată de febrilul dor al progresului, caracteristic întregii noastre vieți publice, dela „procesul Memorandului“ încoace, pornește drept spre ținta: Teatru național românesc!

Pentru împlinirea acestui vis, pentru întruparea acestui gând, însă trebuie să ne creăm o *bibliotecă teatrală* și o *trupă de actori*.

Și pe cînd reprezentațiunile de diletanți ni se sporesc, ca o dovadă că se simte nevoia de teatru, e dezvoltată plăcerea pentru această minunată școală a oamenilor mari,—ba poate tocmai îndemnată de acest fenomen, „Societatea“ pune în lucrare o „*Bibliotecă teatrală*“ și trimite în străinătate, la conservator, cu cheltueala sa, un actor român, pentru perfecționare în arta dramatică.

Să luăm pe rînd, și aceste cestiuni.

•

Adunarea generală a „Societății pentru fondul de teatru“ ținută la 1886 în Făgăraș, a decis a se îngriji comitetul de publicarea unei biblioteci teatrale.

Cum avea să fie acea bibliotecă?

„Nu va avea deci“) teatrul nostru ambițiunea de a se compara și a se întrece cu scenele din Viena, Paris, ori chiar numai cu cea din Bucu-

1) Mișcarea teatrală la noi în anul 1898 de V. Goldiș (Anuarul II al Societății...)

rești, căci avînd ambițiuni de acestea, și-ar perde terenul de sub picioare, ar deveni o enigmă neînțeleasă în viața culturală a poporului nostru. Cî stînd pe temeiul gradului cultural și folosindu-se de elementele firii etnice a poporului românesc din Ungaria și Ardeal, teatrul nostru cu ajutorul acestor elemente ne va presenta prin mijloacele artei scenice adevărul și minciuna, frumosul și uritul, răul și binele, așa cum noi le simțim, cum noi le trăim”.

Cu cîtă pricepere sînt fixate aci cerințele, pentru piesele de teatru ce va avea să publice viitoarea „bibliotecă”, a cărei îngrijire se dă d-lui *Virgil Onițiu*, profesor-director gimnazial, și membru corespondent al Academiei Romîne! Iar „Biblioteca teatrală editată de societatea pentru crearea unui fond de teatru român” publică următoarele broșuri, care foarte puțin răspund trebuințelor „așa cum noi le simțim”:

1. Soare și ploaie, comedie într'un act, de Iosif Vulcan (cu un Prolog) prețul broșurii (editura N. Ciurcu—Brașov.) 40 fil. 2. Idil la țară, comedie într'un act, localizată, după Juin și Flerx, de Maria Baiulescu. 3. Biletul de tramvay, comedie într'un act, de Grigore Măruțeanu (sic!) 4. Un om buclucaș, com. loc. de M. Baiulescu (după Michel și Labiche) și multe localizări,—care absolut nu au prins la diletanții noștri, nici n'au satisfăcut cerințelor vieții „cum noi le trăim”...

În chipul acesta, „Biblioteca” nu a reușit. N'a dat nici materialul cerut nici cel corespunzător, pentru reprezentațiuni teatrale; continuarea publicării ei a fost deci sistată, căci a crea o bibliotecă teatrală corespunzătoare cerințelor publicului nostru, s'a dovedit, că nu putem.

S'a încercat apoi, a se ajunge tot la ținta indicată, prin concurs cu premii; dar dintre opt „lucrări dramatice”, prezentate la concursul din 1903, nici una n'a fost învrednicită de modestul premiu de 500 cor.

În chipul acesta, societățile de diletanți, care la noi, ar avea să îndeplinească un rol cultural-educativ, au rămas tot cu Alexandri (în cazurile cele mai bune) deși—condițiunile noastre de viață ar cere, dacă nu mai mult, cel puțin altfel de piese, ca acele să servească spre educația poporului nostru, avînd în vedere condițiile vieții de azi.

Natural, că această stare de lucruri nu este a se socoti decît ca un neajuns al condițiilor de viață și de dezvoltare a noastră. Dar vedem pentru viitor un bun angor de posibilitatea existenței literaților și la noi în faptul, că nu ca și ceilalți—și o și poate face aceasta—bunăoară Octavian Goga, nu a făcut:

„Și ca tot ce-i mai de seamă,
A plecat la București”...

*

Bursierul trimis de „Societatea pentru crearea fondului de teatru”, ca să-și perfecționeze cunoștințele dramatice în străinătate, reîntors în patrie, nu a fost angajat pentru organizarea unei *trupe ambulante*,—căci

aceasta e prima formă, în care are să se întrupeze teatrul nostru național—iar Societatea a trimis din nou doi bursieri, de astă-dată la București.

Nu cunoaștem un plan precis al lucrărilor ce ar avea să facă „Societatea“ pentru inaugurarea în viitorul apropiat a teatrului nostru ; dar serviciile pe care le aduce fostul bursier al „Societății“, publicului românesc și cercurilor de diletanți deja organizate în unele centre românești, fără îndoială contribuie la dezvoltarea vieții noastre culturale. Lipsește însă acestor fel de reprezentațiuni, că ele nu se fac pentru masele mari ale poporului nostru, și nu se dau nici piese de incontestabilă valoare.... Iar scopul tuturor silințelor noastre și pe terenul cultural și moral, trebuie să fie luminarea țărânului român și întărirea lui în credința cea mai buună.

În această direcție „Societatea“ încă n'a făcut nici un pas, nici nu și-a spus cuvîntul. Așteptăm însă ca în apropiatul viitor ea să-și traseze linia de muncă ; și aceasta credem că se va face, îndată ce va dispune de un număr corespunzător de artiști (actori), de oarece starea materială a societății poate să permită cit mai curînd o întrupare a unui vis frumos a generației trecute, a silințelor și jertfelor a 38 de ani de muncă.

Ca o dovadă a duhului de jertfă a publicului nostru pentru instituții culturale, nu pregețăm de a arăta în cele următoare starea financiară și progresul ei, după deceniile „Societății pentru crearea unui fond de teatru :

Anul 1870	fond, la întemiere	6,334	cor
„ 1880	„ total	32,982,36	„
„ 1890	„ „	109,571,18	„
„ 1900	„ „	271,318,74	„

Progresul vădit și capitalul pe care a ajuns a fi stăpînă „Societatea pentru crearea unui fond de teatru“ sînt garanții, că inaugurarea noii instituțiuni, care va fi chemată să fie un factor de mare importanță pentru dezvoltarea noastră culturală și care s'a făcut din sudoarea poporului, nu este depărtată, ci este chiar în calea împlinirii.

Experiențele trecutului și piedecile întimpinate, precum și nehotărîrea în fața unor probleme și momente grele, de sigur vor învăța pe conducători, a căror număr, și sperăm că și energie națională crește, să lucreze la înălțarea viitorului teatru național român din Ardeal și ridicarea lui la rolul unui factor precumpănitor în viața culturală a noastră, căci numai prin aceasta își vor împlini datoria față de neam și vor da întrupare silințelor idealităților lor înaintași.

Nu va fi lipsit de interes, pentru orientarea cetitorilor arătarea tabloului regiunilor unde este mai intensă activitatea teatrală la noi, sau mai bine zis, unde și cite reprezentațiuni teatrale arangează diletanții

români, ¹⁾—spre a înțelege, că acolo, unde e mai multă activitate și pe acest teren, este mai multă trezire și mai multă forță de rezistență, în lupta de conservare și dezvoltare a neamului.

Iată tabloul ²⁾:

No. c.	In comitatul (județul)	I N A N U L				
		1904	1903	1902	1901	1900
1	Caraș-Severin (Banat)	37	36	29	17	16
2	Brașov	26	21	14	13	9
3	Alba-Inferioară	15	16	10	10	10
4	Sibiu	15	13	15	14	17
5	Hunedoara	14	19	12	13	8
6	Tirnava-mare	11	12	5	11	17
7	Timiș (Banat)	10	17	22	8	11
8	Bistrița-Năsăud	10	10	8	5	6
9	Făgăraș	9	9	9	8	11
10	Torontal (Banat)	8	3	2	2	5
11	Arad (Ungaria)	6	7	5	5	4
12	Solnoc-Dobica	6	9	—	—	—
13	Turda-Murăș	5	2	—	1	—
14	Cojocna	5	—	5	2	5
15	Bihor (Ungaria)	3	3	4	2	5
16	Turda-Arieș	2	4	3	3	—
17	Selagiu	2	1	3	1	—
18	Tirnava-mică	2	—	1	—	—
19	Cenad (Ungaria)	1	1	2	—	1
20	Sătmar	—	—	1	3	4
21	Ciuc (Săcuime)	—	—	1	—	—

Ca ori-ce instituțiune, care poartă pecetea românismului, și teatrul românesc va fi la noi un scut și o spadă a culturii naționale; de-a-ceea, silințele îndreptate pentru statornicirea acestei instituțiuni și rezultatele ajunse până aci, am crezut că nu este de prisos a le face cunoscute în cercurile largi, românești, pentru cari e scrisă această revistă.

Arad 24 Iulie 1906.

S. Secufa

1) Iată cîteva note artistice asupra reprezentațiunilor de diletanți: în anul 1898 s'au dat 38 reprezentații cu 55 piese

" " 1900 " " 112 " " 169 "

" " 1902 " " 115 " " 94 "

" " 1904 " " 179 " " 124 "

2) Annar VIII p. 106.